

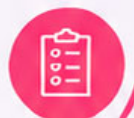
با ایران توشه
یک قدم جلوتر
باش!

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

ایران توشه، مرجع دانلود فایل های کمک آموزشی دانش آموزان و کنکوری ها

دانلود رایگان آزمون های آزمایشی
قلمچی، خیلی سبز، گاج و ...

دانلود رایگان گام به گام تمامی دروس

دانلود رایگان نمونه سوالات امتحانی
(نوبت اول و دوم) و امتحانات نهایی

دانلود رایگان جزوه های کمک آموزشی
و شب امتحانی

همه چیز
برای موفقیت
تو!

Google

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

کافیست هر فایلی که نیاز دارید
را در گوگل به این صورت جستجو کنید:

فایل مورد نیاز + ایران توشه

مثال:

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

irantooshe.ir

t.me/irantooshe

گام به گام فلسفه (۲) دوازدهم

درس سوم

عنوان فصل: جهان علی و معلولی

از صفحه‌ی ۱۳ تا صفحه‌ی ۲۱ کتاب

در این فایل پاسخ فعالیت‌ها، کارهای کلاسی، تمرین‌ها و پرسش‌های فصل جهان علی و معلولی آمده است. مباحث فصل: رابطه علیت، منشأ درک آن، سنخیت علت و معلول، وجوب علی و معلولی

تهیه شده در ایران توشه، توشه‌ای برای موفقیت

irantooshe.ir

فهرست پرسش‌ها

- ۱ صفحه ۱۴۰ تفکر* — «چرا» گفتن کودک ۴
- ۲ صفحه ۱۵۰ مقایسه* — روابط میان موجودات و تفاوت آنها با علیت ۴
- ۳ صفحه ۱۷۰ تطبیق — هماهنگی معرفت‌شناسی و دیدگاه علیت ۵
- ۴ صفحه ۱۸۰ مقایسه — دیدگاه هیوم با نظر ابن‌سینا ۵
- ۵ صفحه ۱۸۰ مقایسه — دیدگاه دکارت با ابن‌سینا ۶
- ۶ صفحه ۱۹۰ بررسی — پرسش ۱ — رفتارهای مخالف اصل سنخیت ۶
- ۷ صفحه ۱۹۰ بررسی — پرسش ۲ — اصل سنخیت تجربی است؟ ۶
- ۸ صفحه ۱۹۰ بررسی — پرسش ۳ — ضرب‌المثل سنخیت ۷
- ۹ صفحه ۲۰۰ بررسی — پیامدهای انکار اصول سه‌گانه ۷
- ۱۰ صفحه ۲۱۰ به‌کار ببندیم — پرسش ۱ — نتایج اصل علیت و سنخیت ۸
- ۱۱ صفحه ۲۱۰ به‌کار ببندیم — پرسش ۲ — دیدگاه کدام فیلسوف؟ ۸
- ۱۲ صفحه ۲۱۰ به‌کار ببندیم — پرسش ۳ — شعر «چو بد کردی...» ۹

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir

آیا ساختمان ذهن کودک به گونه‌ای است که او «چرا» می‌گوید یا ساختار جهان چنان است که او را به «چرا» گفتن می‌کشاند؟ آیا پرسش‌های کودک صرفاً تقلیدی از بزرگ‌ترهاست یا واقعاً متوجه چیزی می‌شود که انگیزه سؤال کردن را در او زنده می‌کند؟

هر دو عامل نقش دارند، اما ریشه اصلی «چرا» گفتن، دیدن همین ساختار علی جهان است. کودک وقتی صدایی می‌شنود یا حرکتی می‌بیند، ذهنش درمی‌یابد که هر پدیده‌ای نمی‌تواند خودبه‌خود پدید آمده باشد و باید عاملی داشته باشد؛ و چون جهان واقعاً مجموعه‌ای از پدیده‌های وابسته به علل است، پرسش او پاسخی واقعی دارد. بنابراین پرسش «چرا» تنها تقلید نیست؛ بازتاب درک رابطه علیت میان پدیده‌هاست و این پرسش حتی در کودکانی که هرگز آن را نشنیده‌اند نیز پدید می‌آید.

میان موجودات مختلف رابطه‌های گوناگونی برقرار است که یکی از آنها رابطه علیت می‌باشد. در جدول زیر، اشیایی در مقابل یکدیگر قرار گرفته‌اند. آیا می‌توانید رابطه یا رابطه‌هایی میان آنها پیدا کنید؟ نام آن رابطه‌ها را بنویسید.

تفاوت اساسی این قبیل رابطه‌ها با رابطه علیت چیست؟

اشیا	نوع رابطه
فرزندان یک پدر و مادر با یکدیگر	خواهری و برادری (رابطه خویشاوندی و نسبی)
زمین و اشیای روی آن	رابطه مکانی (قرار گرفتن روی)؛ تکیه‌گاه بودن و جاذبه
استاد و شاگرد	رابطه آموزشی و تربیتی (معلمی و متعلمی)
کارفرما و کارگر	رابطه قراردادی و اقتصادی (کار و مزد)
اجزای یک ساعت	رابطه جزء و کل (هماهنگی و همکاری اجزا)

تفاوت اساسی: در همه این رابطه‌ها، ابتدا وجود هر دو طرف فرض می‌شود و سپس میان آنها نسبتی برقرار می‌گردد (دو برادر پیش از برادری موجودند و نمی‌گیرند از هم وجود). اما در رابطه علیت، یک طرف (علت) به طرف دیگر (معلول) وجود می‌دهد و معلول در اصل وجودش به علت وابسته است؛ بنابراین علیت رابطه‌ای وجودی است و بدون علت معلول پدید نمی‌آید.

این فایل توسط سایت ایران توشه تهیه شده است.

در کتاب سال یازدهم نظر دکارت و تجربه‌گرایان و فیلسوفان مسلمان دربارهٔ معرفت‌شناسی را خوانده‌اید. آیا میان آن نظرات و دیدگاه آنان دربارهٔ علیت هماهنگی وجود دارد؟

بله، دیدگاه هر گروه دربارهٔ علیت برآمده از مبانی معرفت‌شناختی همان گروه است:

- دکارت (عقل‌گرا): اصول اولیهٔ عقل را فطری می‌دانست؛ پس اصل علیت را نیز درکی فطری می‌داند که به تجربه و آموزش نیاز ندارد.
- تجربه‌گرایان (بیکن، لاک و ...): تنها راه شناخت را حس و تجربه می‌دانند؛ پس علیت را نیز از مشاهدهٔ توالی و همراهی پدیده‌ها به دست می‌آورند. هیوم که تنها حس و تجربه را معتبر می‌دانست و ضرورت را در تجربه نمی‌یافت، آن را حالتی روانی (تداعی) شمرد.
- فیلسوفان مسلمان: عقل، حس و شهود را معتبر می‌دانند و عقل را دارای اصول بدیهی (مانند امتناع اجتماع نقیضین) می‌شمارند؛ پس علیت را اصلی عقلی می‌دانند که پایهٔ هر تجربه است، نه فطری مادرزاد و نه برخاسته از تجربه.

دیدگاه دیوید هیوم را با نظر ابن‌سینا مقایسه کنید و نظر خود را توضیح دهید.

نقطهٔ اشتراک: هر دو معتقدند حس و تجربه فقط «به دنبال هم آمدن» یا «همراه هم آمدن» پدیده‌ها را نشان می‌دهد و رابطهٔ ضروری علیت را از راه حس نمی‌توان مشاهده کرد.

نقطهٔ اختلاف: هیوم چون فقط حس و تجربه را معتبر می‌داند، ضرورت علی را حاصل «تداعی» و عادت ذهنی می‌شمارد و برای آن واقعیتی نمی‌یابد؛ اما ابن‌سینا نتیجه می‌گیرد که پس اصل علیت از راه دیگری، یعنی عقل، به دست می‌آید. به نظر می‌رسد دیدگاه ابن‌سینا قانع‌کننده‌تر است، زیرا اگر علیت صرفاً توهم ذهنی بود، تلاش علمی برای کشف علل و پیش‌بینی پدیده‌ها معنا نداشت؛ در حالی که همهٔ تجربه‌ها خود بر پذیرش علیت استوارند.

چه تفاوتی میان دیدگاه دکارت و ابن سینا وجود دارد؟

- هر دو اصل علیت را مستقل از تجربه (عقلی) می‌دانند، اما تفاوت‌شان در چگونگی حصول آن است:
- دکارت: درک رابطه علیت فطری و مادرزادی است؛ هر انسان با این درک متولد می‌شود و نیازی به تجربه یا آموزش ندارد.
 - ابن سینا و فیلسوفان مسلمان: اصل علیت عقلی است ولی مادرزادی نیست؛ ذهن پس از شکل‌گیری، اصل امتناع اجتماع نقیضین را درک می‌کند و از آنجا درمی‌یابد که پدیده‌ها خودبه‌خود پدید نمی‌آیند و علت می‌خواهند.

۱ آیا می‌توانید در میان رفتارهای آدمیان موردی را مثال بزنید که نشان دهد اصل سنخیت علت و معلول مورد پذیرش آنها نیست؟

رفتار کسانی که به خرافات باور دارند؛ مانند بستن گره یا نخ به درخت و ضریح برای پیدا شدن شغل، پرتاب آئینه برای دوری از بدشانسی، یا اینکه با شکستن یک ظرف انتظار بیماری‌شان درمان شود؛ و نیز کسی که بی‌درس خواندن انتظار قبولی دارد یا بدون کاشتن بذر، انتظار محصول. در این رفتارها میان علت و معلول سنخیتی وجود ندارد و کسی که واقعاً به اصل سنخیت باور داشته باشد چنین کاری نمی‌کند.

۲ کسانی که این اصل را یک اصل تجربی می‌دانند، می‌گویند: «بنابر آنچه تاکنون تجربه کرده‌ایم، علت‌های خاص، معلول‌های خاص خود را دارند و نمی‌توانیم این اصل را به علت‌هایی که تجربه نکرده‌ایم، تعمیم دهیم.» نظر شما در این باره چیست؟

این سخن درست نیست؛ زیرا تجربه فقط شمار محدودی از موارد را نشان می‌دهد و با آن نمی‌توان حکمی کلی و ضروری صادر کرد. اگر سنخیت صرفاً تجربی بود، دانشمندان نمی‌توانستند نتایج آزمایش‌های محدود خود را به همه موارد مشابه (حتی در آینده) تعمیم دهند و هیچ قانون علمی‌ای پایدار نبود؛ در حالی که همه ما به‌طور طبیعی انتظار داریم آتش همیشه بسوزاند. پس اصل سنخیت پشتوانه عقلی دارد و تجربه فقط به ما کمک می‌کند بدانیم کدام علت چه معلولی دارد.

۳ آیا ضرب المثل‌هایی داریم که گویای اصل سنخیت علت و معلول باشد؟

- «گندم از گندم بروید جو ز جو».
- «از کوزه همان برون تراود که در اوست».
- «هر چه کاری همان درو کنی».
- «از مس زر نمی‌شود» و «از ماست کره نمی‌گیرند».
- «هر کسی را بهر کاری ساختند».

اگر کسی به طور جدی در هر یک از این اصول سه‌گانه و نتایج آن تردید داشته باشد، تبعات این تردید او چه خواهد بود؟

الف) انکار اصل اول یا تردید در آن: ...

ب) انکار اصل دوم یا تردید در آن: ...

ج) انکار اصل سوم یا تردید در آن: ...

- الف) (انکار اصل علیت): دیگر نمی‌توان وجود پدیده‌ها را به منشأی نسبت داد؛ ارتباط و پیوستگی اجزای جهان از میان می‌رود، دانشمند به جست‌وجوی علل نمی‌پردازد و حوادث «خودبه‌خود» تلقی می‌شوند.
- ب) (انکار وجوب بخشی علت به معلول): جهان دیگر ضروری و قطعی نیست؛ حتی با تحقق کامل علت نمی‌توان یقین کرد معلول پدید می‌آید. در نتیجه پیش‌بینی ناممکن می‌شود و کشاورز یا راننده نمی‌توانند به نتیجه کار خود اطمینان کنند.
- ج) (انکار سنخیت علت و معلول): هر چیزی ممکن است از هر چیزی پدید آید؛ نظم و قانون‌مندی از میان می‌رود، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری (مانند آب خوردن برای رفع تشنگی) بی‌معنا می‌شود و علوم تجربی اعتبار خود را از دست می‌دهند.

۱ مواردی که در زیر می‌آید، از نظر فیلسوفان، از نتایج اصل «علیت» و «سنخیت علت و معلول» است. آنان می‌گویند، چون هر انسانی این دو اصل را پذیرفته است، این موارد را هم به طور ضمنی قبول دارد. نظر شما در این باره چیست؟ نظر خود را روبه‌روی هر مورد بنویسید.

نتایج اصل علیت و سنخیت	نقد و نظر
وجود نظم در میان پدیده‌ها	با پذیرش سنخیت، هر علت فقط معلول متناسب با خود را پدید می‌آورد؛ پس میان پدیده‌ها نظمی برقرار است (مانند فصل‌ها و گردش ماه و خورشید).
امکان رخدادها پیش‌بینی	چون علت تام معلول را حتماً به وجود می‌آورد، با شناخت علل می‌توان پیش‌بینی کرد (مانند پیش‌بینی خورشیدگرفتگی یا وضع هوا).
امکان پیشگیری از برخی حادثه‌ها	با حذف یا مهار علت، از معلول ناخواسته جلوگیری می‌شود (واکسن، ساختمان مقاوم در برابر زلزله).
امکان پژوهش و تحقیق	پژوهشگر برای یافتن علت پدیده‌ها می‌کوشد؛ بدون باور به علیت پژوهش بی‌معناست.
تنظیم امور زندگی	برای رسیدن به هدف، علت مناسب آن را فراهم می‌کنیم (درس خواندن برای موفقیت، ورزش برای سلامتی).
به وجود آمدن شاخه‌های مختلف دانش	هر دانش (پزشکی، فیزیک، شیمی و ...) علل و معلول‌های دسته‌ خاصی از پدیده‌ها را بررسی می‌کند.

۲ دیدگاه‌های زیر، نظر کدامیک از فلاسفه است؟

- علیت حاصل توالی پدیده‌هاست.
- درک انسان از علیت، درکی فطری است.
- چون انسان از جهت ذاتی ممکن است، نیاز به علت دارد.
- اصل علیت یک اصل تجربی است.

اصل علیت یک اصل کاملاً عقلی است.

دیدگاه	صاحب نظر
علیت حاصل توالی پدیده‌هاست.	دیوید هیوم
درک انسان از علیت، درکی فطری است.	دکارت
چون انسان از جهت ذاتی ممکن است، نیاز به علت دارد.	فیلسوفان مسلمان (فارابی، ابن‌سینا و پیروان آنان)
اصل علیت یک اصل تجربی است.	تجربه‌گرایان (مانند بیکن و لاک)
اصل علیت یک اصل کاملاً عقلی است.	فیلسوفان مسلمان (ابن‌سینا، ملاصدرا، علامه طباطبائی، مطهری)

به کار بندیم

صفحه ۲۱

۱۲

۳ شعر زیر کدام اصل را تأیید می‌کند؟ شرح دهید.

چو بد کردی مشو غافل ز آفات / که واجب شد طبیعت را مکافات

این شعر اصل «وجوب بخشی علت به معلول» (وجوب علی و معلولی) را تأیید می‌کند: وقتی علت (کار بد) محقق شد، معلول (آفت و مکافات) حتماً و ضرورتاً پدید می‌آید و تخلف‌ناپذیر است؛ از این رو انسان نباید از عاقبت کار بد غافل بماند. همچنین به اصل سنخیت نیز اشاره دارد؛ چون از کار بد، اثر و پیامد متناسب با آن به دست می‌آید.

این فایل توسط سایت ایران توشه تهیه شده است.

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

irantooshe.ir

